

คำอธิบาย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

บรรพ ๓

โดย

หลวงประดิษฐ์มุนีธรรม

(ปรีดี พนมยงค์)

(ต่อจากปีที่ ๕ เล่ม ๑)

ถกษณะ ๓

ให้

Title III

Gift

คำอธิบายทั่วไป

การโอนทรัพย์สินโดยเส้นหา ซึ่งบุคคลหนึ่งได้กระทำ

แก่อีกบุคคลหนึ่งนั้น อาจกระทำได้๒วิธี คือ

๑. โดยการให้อันเป็นผลในเมื่อผู้ให้ยังมีชีวิตอยู่ (Donation entre vifs) ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติไว้ดังแต่มาตรา๕๒๑-๕๒๕ กล่าวคือทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งสัญญาให้หันนั้นตกมาเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้รับให้แต่ขณะทำการให้หันนั้นสมบูรณ์

๒. โดยการให้อันเป็นผลในเมื่อผู้ให้ตาย (Donation à cause de mort) กล่าวคือทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งสัญญาให้หันนั้นจะตกมาเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้รับให้เมื่อผู้ให้ตาย การให้ชั่นดินกฎหมายไทยให้บังคับด้วยบทกฎหมายว่าด้วยมุดอกและพินัยกรรม ให้ดูมาตรา ๕๓๖

มาตรา ๕๒๑ อันว่าให้
นั้น คือสัญญาซึ่งบุคคล
คนหนึ่งเรียกว่าผู้ให้ โอน
ทรัพย์สินของตนให้โดย
เสนาหาแก่บุคคลอีกคน
หนึ่ง เรียกว่าผู้รับ และผู้
รับยอมรับเข้าทรัพย์สินนั้น

521.-A gift is a contract
whereby a person, called the
donor, transfers gratuitously
a property of his own to
another person, called the
donee, and the donee
accepts such property.

คำอธิบาย

ตามวิเคราะห์ศพที่สัญญาให้ข้างต้นนี้ คงเห็นได้แล้ว
ว่าสัญญาให้เป็นสัญญาโดยเสนาหา (Contrat à titre
gratuit) ซึ่งต่างกับสัญญาที่มีค่าແລກเปลี่ยน (Contrat à ti-
tre onéreux) (การແຍກປະເທດແໜ່ງສัญญาโดยเสนาหา
ແລກเปลี่ยนที่มีค่าແລກเปลี่ยนนี้ได้ก่อລາວໄວ້ໃນບັນທຶກ ປະ-
ມວລກຖຸມາຍແພັ່ງແລະພາລີ້ນຢັນຮຽນໄດ້ແລ້ວ)

หลักเกณฑ์ແໜ່ງສัญญาได้ກ່າວໄວ້ແລ້ວໃນບັນທຶກ ທີ່
ອ້າງข้างต้น ພທນີ້ຈະໄດ້ກ່າວຫລັກເກມທີ່ນະເພາະສัญญาໃຫ້
ທີ່ຜິດແປລັກໄປຈາກສัญญาອື່ນຕ້ອງ

ตามวิเคราะห์ศพที่ข้างต้นໄດ້ກ່າວມີຂໍອຄວາມສຳຄັງດັ່ງນີ້

- ๔. บุคคลผู้เป็นฝ่ายในสัญญาให้
  - ๕. กรณีอนทักรพย์สิน
  - ๖. การไม่มีค่าແຄກເປົ້າຍິນທີ່ອໂດຍເສັນຫາ
  - ๗. การຍອມຮັບຂອງຜູ້ຮັບໃຫ້
- ນອກຈາກນີ້ຍັ້ງມີຫລັກອັນເກີຍດ້ວຍຄວາມສມບູຽນໆ ຂອງສัญ
ญาໃຫ້ໜຶ່ງໄດ້ກ່າວໄວ້ໃນມາດຮາອືນ ເຊັ່ນມາດຮາ ៥២៣—៥២៦
ໜຶ່ງຈະໄດ້ອ້ອນຍາຍຕ່ອງໄປໃນກາຍຫລັງ
- ໃນທີ່ນີ້ໄດ້ກ່າວດົງຂໍ້ຄວາມສໍາຄັນ ແລ້ວກ່າວ
ກັນມາດຣານເສີຍກ່ອນ
- ๘. ບຸກຄລຜູ້ເປັນຝ່າຍໃນສัญญาໃຫ້
- ตามธรรมດາສັນຕະພາບກ່ອນມີບຸກຄລຕັ້ງແຕ່ ๒ ຝ່າຍຂັ້ນໄປ
ນະເພາະເງິອນ ສັນຕະພາບໃຫ້ກົມບຸກຄລ ໢ໍາຍຄືອຝູ້ໃຫ້ຝ່າຍຫນຸ້ງ
ຜູ້ຮັບໃຫ້ອໍາຝ່າຍຫນຸ້ງ
- ແຕ່ໄຟເຮັດວຽກສາມາດຂອງຜູ້ເປັນຝ່າຍໃນສัญญาໃຫ້ນີ້
ตามธรรมດາກີຈະຕ້ອງວິນິຈັດຕາມຫລັກໃນເຮັດວຽກສາມາດ
ຂອງບຸກຄລ (ມາດຮາ ៥—៥) ແຕ່ຂ້ອທຳກວະຮະລຶກກີ່ຈີ່
ຝ່າຍຜູ້ຮັບໃຫ້ໜຶ່ງເປັນຜູ້ໄຕທັກພົມສິນ ນັ້ນມີຕ້ອງເສີຍຄ່າ ຕອນ
ແກນ ນໍາຄືວ່າເປັນການທຳເພື່ອໄດ້ໜຶ່ງສຶກສົ່ວນຫນຸ້ງ
ມາດຮາ ៥៥ ໄດ້ນັ້ນຢູ່ໃຫ້ຜູ້ເຍົວໜ້າການເພື່ອໄດ້ສຶກສົ່ວນໄມ້
ຕ້ອງໄດ້ຮັບຄວາມຍິນຍອນຂອງຜູ້ແກນໂດຍຫອນຮຽນ ແຕ່ການ
ມາດຮາ ៥៥ ຜຶ່ງວ່າດ້ວຍບຸກຄລ ຜູ້ເສັນອັນໄວ້ຄວາມສາມາດ ນີ້

ความในอนุมาตราก ได้ห้ามไว้ผู้เสเมือนไร้ความสามารถรับเอารัพย์เข้าให้โดยไม่ได้รับความยินยอมของผู้พิทักษ์การรับ (acceptation) เอารัพย์เข้าให้แก่ท้าหากตามกฎหมายไทยจะถือว่าเป็นการกระทำอีกอันหนึ่งต่างกับการแสดงเจตนาเป็นคู่สัญญาแล้ว (จะได้กล่าวต่อไปในข้อ ๔) ก็จะต้องตีความหมายไปในทางที่ว่า ผู้เสเมือนไร้ความสามารถอาจเข้าเป็นฝ่ายในสัญญาให้ได้ แต่จะเข้ารับเอารัพย์ไม่ได้ ทั้งนี้จะต้องแล้วแต่ผลแห่งการที่จะวินิจฉัยการยอมรับของผู้รับให้ในข้อ ๔ ซึ่งจะกล่าวต่อไป

ข้อ ๒. การโอนทรัพย์สิน

วัตถุที่ประสงค์แห่งสัญญาให้ คือการโอนทรัพย์สิน (Dare) อันเป็นวัตถุที่ประสงค์ชนิดหนึ่งแห่งหนึ่ง บัญหาที่จะต้องพิจารณาเกี่ยวก็ การโอนทรัพย์สินหมายความถึงทรัพย์สินชนิดใด และ การกระทำ (Facere) และการละเว้นกระทำ (Non facere) ซึ่งเป็นวัตถุที่ประสงค์แห่งหนนี้เด่นนั้นจะเป็นวัตถุที่ประสงค์แห่งสัญญาให้ได้หรือไม่

บัญหาในเรื่องการปลดหนี้แก่ผู้รับหรือการชำระหนี้ซึ่งผู้รับค้างชำระอยู่อันเป็นการทำให้เปล่า หรือโดยเสนอหนานี้ มาตรา ๕๗๒ ได้ตอบบัญหาแล้ว โดยบัญญัติไว้ว่า การนั้น

อาจเป็นสัญญาให้ “ได้” เพราะฉะนั้นจะยังไม่กล่าวถึงในที่นี้
ต่อไปนี้จะได้กล่าวถึงบัญหาอันๆ อันเกิดขึ้น “ได้” ในเรื่อง
“โอนทรัพย์สิน”

คำว่า “ทรัพย์สิน” ตามมาตรา ๔๙ มีความหมายว้าง
คือรวมทั้งทรัพย์ ทั้งวัตถุไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาได้และ
ถือเอาได้ ฉะนั้นถ้าจะเปลี่ยนไปยังกว้างๆ แล้ว การกระทำ
หรือละเว้นกระทำ อันเป็นแรงงานก็อาจมีราคาได้ และ ถือ
เอาได้ และอาจจะโอนกันได้ แต่น่าคิดว่าความมุ่งหมาย
แห่งบทบัญญัตามาตรา ๔๙ ไม่เคยไปถึงเช่นนี้

ในกฎหมายฝรั่งเศสมีไปในทาง ที่ว่า วัตถุที่ประสงค์
แห่งการให้คือการโอนทรัพย์สิทธิ์ (Transfert d'un
droit réel) ทรัพย์สิทธิ์ในที่นี้อาจเป็นกรรมสิทธิ์พร้อมบุตรณุณ
ในทรัพย์สิ่งหนึ่ง เช่น หนังสือเล่มหนึ่ง หรืออาจเป็นภารจำ
ยอม สิทธิ์เก็บกิน (เก็บดูป. พ. พ. บรรพด.) แต่หากว่า
เป็นการกระทำหรือละเว้นกระทำอันมิใช่ทรัพย์สิทธิ์ไม่

ถ้าหากจะแปลกฎหมายไทยไปตามนัยดังว่ามานี้แล้ว
จะเพาเวอร์โอนทรัพย์สิทธิ์เท่านั้น อจทำกัน เป็นสัญญา
ให้ “ได้” ส่วนการกระทำอันๆ อันมิใช่ทรัพย์สิทธิ์ เช่น การท
บุคคลหนึ่งได้รับฝากรหัสของบุคคลหนึ่งไว้ให้ดูแล รักษา
โดย ไม่มีบ้าน เนื่องจากเป็นการทำให้เปล่า เช่น นี้ ก็เข้าใน

ลักษณะฝากรัพย์ไม่ใช่สัญญาให้
กู้หมายไม่ถือว่าเป็นทรัพย์สินที่

การรับฝากรัพย์

แต่จะต้องสังเกตให้ดีว่า การโอนทรัพย์สินบางอย่างให้กันนั้น อาจเกี่ยวด้วยการที่ผู้ให้จะต้องกระทำหรือลงทะเบียนกระทำการบังอย่างในทรัพย์สินของตน แต่เมื่อการนี้เป็นแต่ส่วนประกอบแห่งการก่อให้เกิดทรัพย์สินที่แล้ว การกระทำหรือการลงทะเบียนกระทำในทรัพย์สินก็อาจโอนกันได้ และเข้าอยู่ในลักษณะให้ เช่นการก่อให้เกิดการจำยอมโดยเสนาหา การจำยอมนั้นคือการที่เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ต้องยอมรับ กรรมบางอย่างซึ่งจะหนูกู้ทรัพย์สินของตน หรือต้องดูแลการใช้สิทธิบางอย่างอันมีอยู่ในกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินนั้น เพื่อประโยชน์แก่อสังหาริมทรัพย์อื่น (มาตรา ๑๓๘) เช่น ก. เจ้าของที่ดินแปลงหนึ่งทำสัญญากับบข. เจ้าของที่ดินอีกแปลงหนึ่งว่า ก. ยอมให้มีทางเดินในที่ดินของตน เพื่อเจ้าของและผู้มีสิทธิในที่ดินแปลงข้างเคียงเดินผ่านได้ (คุณิตสาส์นปท ๔ เล่ม ๐) การยอมรับการบังอย่างหรือยกเว้นการใช้สิทธิบางอย่างอันจะหนูกู้ทรัพย์สิน กู้หมายถือว่าเป็นทรัพย์สิน เหตุฉะนั้นจึงอาจเป็นวัตถุแห่งสัญญาให้ได้

ข้อ ๓. การไม่มีค่าແລກเปลี่ยนหรือโดยเสนาหา

ตามธรรมชาติสัญญาให้ นั้นผู้ให้ได้โอนทรัพย์สินแก่

ผู้รับให้โดยไม่มีค่าแลกเปลี่ยน หรือที่เรียกกันว่าโดยเส่นหา แต่ทั้งนี้เป็นแต่เพียงหลัก ข้อยกเว้นอาจมีได้หลายประการ คือ

ก. การให้อาจทำโดยมีการติดพัน กล่าวคือผู้รับให้จำต้องชำระค่าการติดพัน เช่น ก. ให้ที่ดิน ๖.๐ แปลงโดยทั่วไป ๖.๐ ชาระเงินเดือนละ ๑๐ บาทให้ก. มีกำหนด ๕ ปี หรืออาจให้ก. ชำระเงินให้แก่ ก. บุคคลภายนอกเดือนละ ๑๐ บาทมีกำหนด ๕ ปี (ดูคำอธิบายในมาตรา ๔๒๙-๔๓๐)

ข. การให้อาจทำเพื่อสมนาคุณแก่ผู้รับใน การที่ผู้รับได้กระทำการบางอย่างแก่ผู้ให้ไว้ก่อน (Donation rémunératoire) การให้เช่นนี้คล้ายกันเป็นการชำระหนี้ชนิดหนึ่ง แต่ก็คงยังเป็นการให้อยืนน่อง เว้นไว้แต่ว่าถ้าการให้นั้นผู้ให้ได้กระทำโดยตั้งใจ ที่จะ เป็นการชำระหนี้ และอีกประการหนึ่งการที่ผู้รับได้กระทำการบางอย่างแก่ผู้ให้ไว้ก่อนนั้นเป็นการซึ่งคิดหมุนลงได้ เป็นราคางาน ดังนี้ก็มีทางที่น่าจะให้คิดไปได้ว่าการให้นั้นเข้าในลักษณะ การชำระหนี้ธรรมชาติ (Obligation naturelle) หรือตาม ตามค่าธรรมเนียมความธรรมจริยा (Obligation morale) ได้ เช่น ก. ให้ ก. ภูมิปัญญา ๑๐๐๐ บาท ก. ไม่ห่วงตาม และ ก. ไม่ชำระหนี้จนพ้นกำหนด อายุความเหลือก่อมา ๗ ปี สำหรับเงิน ๑๐๐๐ บาทไปให้ก. ดังนี้ ควรจะต้อง

คืนหาความประสังค์ของ ข. ว่า ข. กระทำเพื่อชาระหนี้ตามธรรมด้า คือหนี้ขาดอาบุญความแล้ว หรือ ข. ได้กระทำเป็นการให้โดยเสนหาแท้ ? หรือ เช่น ก. เป็นลูกหนี้ ๑ บาท ข. ได้พุดบ่นกับ ก. เพื่อนของ ก. ว่า ไม่ใช้เงินให้ ข. เพื่อบอกกันข้อครหาของ ก. ก. จึงนำเงิน ๑ บาทใช้ให้ ข. ต่อมา ก. ทราบความจึงนำเงิน ๑ บาทไปให้ ก. ดังนี้ ก. จะต้องแบลเจตนาของ ก. ว่า ให้เงิน ก. หรือ ชาระหนี้ ให้แก่ ก. ฉะนั้น ในเรื่องความต่าง กัน อันเล็กน้อย เช่น นั้น ผู้ศึกษากฎหมายควรสังเกตุให้ดี

ค. การให้อ้างกระทำโดยແລກປ່ອນກับการให้อື້ອົກສັງຍາ หนึ่ง เช่น ก. ให้ເວີຍນຕ໌ ๑ ດຳ ແລະ ข. ໄກສົມນຕ໌ ๑ ດຳ ອັນ ໃນຄໍາອະນຸຍາວ່າດ້ວຍແລກປ່ອນ (ນິຕີສາສັນປີທີ່ ๕ ເດີນ) ໄດ້ລ່າວໄວ້ວ່າສັງຍາເຊັ່ນແບກອອກໄດ້ເປັນ ໂສັງຍາໃຫ້ຈ່າຍຈາກຕໍ່ຕ່າງກັນແລກປ່ອນ ເພຣະດໍາເປັນສັງຍາແລກປ່ອນ ແລ້ວກາຣເພີກຄອນສັງຍາໂດຍເຫດ່ານຮຸນກີຈະນີ່ໄມ້ໄດ້ ແຕ່ດໍາເປັນສັງຍາໃຫ້ກີອາຈເພີກຄອນກາຣໃຫ້ພຣະເຫດ່ານຮຸນໄຟ້ (ດູມາຕຣາສຕ້າ) ກາຣໃຫ້ເຊັ່ນຄໍລ້າຍກັບແລກປ່ອນນາກ ຈະຕ້ອງວິນິຈັຍເຈຕນາຂອງຄ່າສັງຍາເປັນສຳຄັນ ອັນກາຣໃຫ້ແຍກອອກໄດ້ ໂດຍນີ້ໃຫ້ແລກປ່ອນນີ້ ສັງຍາໃຫ້ໜຶ່ງກົ່ນໍ້ອັກເກມທີ່ຂອງຕຸນນະພາວ ຈະປັນກັນໄມ້ໄດ້ ເຊັ່ນຕໍາມລູຫາຮ່າມໆ ຂໍ້າງຕົ້ນສົມຕ່ວ່າ ຂະໜຸຮຸນກ. ກ. ເພີກຄອນກາຣໃຫ້ເຮືອ

ยนตร์ดังนี้ การที่ข.ให้รับยกเว้นเป็นการให้ออกอันหนึ่งยังคงสมบูรณ์อยู่เพราฯ ก.ไม่ได้เนรคุณฯ.

ข้อ ๔. การยอมรับของผู้รับให้

ตามธรรมด้า สัญญา ก็ยอมมีบุคคล ๒ ฝ่ายซึ่งมีความประสงค์ต้องกัน กล่าวคือผู้ให้ตกลงโอนทรัพย์สินแก่ผู้รับให้ และผู้รับให้ตกลงรับโอนทรัพย์สินนั้น เมื่อผู้รับให้ปั้งไม่ตกลงด้วยสัญญาให้จะเกิดขึ้นอย่างไรได้

ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส มาตรา ๕๙๒ ใจบัญญัติไว้ว่าผู้รับให้จะต้องยอมรับโดยชัดเจน (Termes exprès) ซึ่งคู่สัญญาเพียง ลงนามไว้เท่านั้น ไม่พожด้วยต้องมีข้อความกล่าวไว้ให้ชัดเจนด้วย การยอมรับโดยชัดเจนอาจทำภายหลังก็ได้ ทั้งนี้เกียวกับแก่พิธีทำสัญญาให้

แต่กฎหมายไทยไม่ได้บังคับว่า การยอมรับจะต้องกระทำโดยชัดเจน ก็น่าจะแปลว่า การยอมรับอาจเป็นโดยปริยาย เช่นกการที่ตกลงลงนามในสัญญา ก็ใช้ได้แต่เพื่อบองกันนั้นๆ หรือ ซึ่งอาจจะเกี่ยวไปในทางกฎหมายฝรั่งเศสได้ การทำสัญญาให้ควรกล่าวคำว่า เสียให้ชัดก็ได้ ก็อกล่าวผู้รับยอมรับโอนทรัพย์สินที่ให้

บัญหาที่ได้ค้างมาแต่ในข้อ ว่า การยอมรับ (acceptation) ในสัญญาให้จะถือว่า เป็นการกระทำอีกอันหนึ่งหรือไม่นั้น ยังมิอาจที่จะกล่าวว่ายืนยันให้แน่ลงไปได้ เพราะในเรื่องสัญญาการทั้งสองนี้ ย่อมจะควบกันไปกับ การแสดงเจตนาในสัญญาให้ แต่ถ้าเป็นเรื่องนิติกรรม เช่นคำนั้นให้ร่วงวัดด้วย การยอมรับเอกสารจด ก็เห็นได้ชัดว่าเป็นการกระทำอีกอันหนึ่งต่างหากจากคำนั้น อันเป็นนิติกรรมผู้ชายเดียว

ในเล่มนี้จะมีเรื่องลงมากกว่าข้าดหนังสือ ฉะนั้นคำขอเชิญ
ป.พ.พ. บรรพ ๓ จึงดูงแต่เพียงเท่านักอ่อน

บรรณาธิการ

คำอธิบายกฎหมายเรียงตามตัวอักษร

(ต่อจากปีที่ ๔ เล่ม ๑)

กรรมการ

ปทานุกรมสำหรับนักเรียนหน้า ส

“กรรมการ” อป่างเดียวกับ “กรรมการ” คู่ในกรรมปทานุกรมสำหรับนักเรียน หน้า ส

“กรรมการ” ผู้ทำงาน; เจ้าหน้าที่; ผู้ทำหน้าที่; และคำเดี่ยวกันนี้ใช้เป็นกรรมการก็ได้ ในสังสกฤตประสรค์ เอาผู้ที่ทำการโดยไม่รับค่าจ้าง, อันตรงกันข้าม กับพวกกรรมกร.

ในทางกฎหมายปัจจุบัน คำว่า “กรรมการ” นี้นัดเดินมาใช้เรียกเจ้าหน้าที่ภายในปัจจุบันของในหัวเมือง จะเห็นได้ในกฎหมายเก่า ซึ่งถ้าเป็นกฎหมายสั่งให้เจ้าหน้าที่ในหัวเมืองปฏิบัติ ก็มีข้อความกล่าวไว้ว่าเป็นต้นว่า “กฎหมายให้แก่ผู้รักษา

-
- ๑ ในเล่มที่แล้วมา เราได้เข้ามายื่นอธิบายคำ “กฎหมาย” เพราจะอธิบายในตอนตัว “ช.” โดยเหตุที่ต้องกฎหมายใช้ว่า “ชบล”

เมืองผู้รังกรรมการหัวเมือง ^๗ “ทั้งปวง” อันส่อให้เห็น

ว่าไทยเราใช้เรียกเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองรองลงไปจากผู้รักษาเมืองหรือผู้รัง ตำแหน่งอันเป็นหัวหน้าในเมืองนั้น กรรมการจะมีชื่อ “ทั้งปวง” ตามที่บังก์แล้วแต่ชนของหัวเมือง ขอให้ดูพระราชบัญญัติศักดินาทหารหัวเมือง (กฎหมายราชบุรุษหน้า ๒๕๓-๒๖๐) ซึ่งเมือง เอก โท. ตร. ปราภกูร่วม ศักดินาตำแหน่ง เมือง วัง คลัง นา ด้วย ส่วนเมืองจังหวัดไม่พระราช (ต่อมาเจ้าพนักงานทั้นยังเรียกกันว่ากรรมการ ตำแหน่งนา)

ต่อมานิรัชกาลที่ ๔ เมื่อได้จัดการ ปกครองหัวเมือง อย่างใหม่ คำว่า “กรรมการ” ก็ยังใช้เรียกพนักงานฝ่ายปกครอง

๑. พนักงานจังหวัด (เมือง)

ข้อบังคับถักยฉะการปกครองหัวเมือง ร.ศ. ๑๑๖ ข้อ๒,
๓, ๔, ๕, ๖, ๗ มีความดังนี้
ผู้ปกครองหัวเมือง ข้อ ๒ หัวเมือง มีผู้ว่าราชการ
เมืองเป็นผู้บังคับการคน ๑ และมีกรรม
การ เมือง ประจำหน้าที่ราชการ ต่างๆ

๑ หัวเมืองในสมัยโบราณแบ่งออกเป็น ๔ ชั้น คือ ๑ เมือง
เอก ๒ เมืองโท ๓ เมืองตรี ๔ เมืองจัตวา

**ผู้ช่วยปักทอง
หัวเมือง**

**ตำแหน่งผู้ว่าราชการ
การเมือง**

**ตำแหน่งกรรมการ
ในทำเนียบ**

แลเป็นที่ปักษาหารือ มีจำนวนตาม
อัตรา ซึ่งจะได้ก่อต่อไปข้างหน้า

ข้อ ๓ ตำแหน่งกรรมการเมืองต่าง
กันเป็น ๒ อายุ อย่าง ๑ เรียกว่า
กรรมการในทำเนียบ คือ ตำแหน่งปลัด
ยกกระบัตร ผู้ช่วยราชการ จัดเป็น
กรรมการผู้ช่วย ๓ ตำแหน่ง จ่าเมือง
สังฆ แพ่ง ศุภมาตร แลสาระเลข
จัดเป็นกรรมการผู้น้อย ๔ ตำแหน่ง
อีกอย่าง ๑ เรียกว่า กรรมการนอกทำ
เนียบ คือผู้ทรงคุณวุฒิ หรือเป็น
คุณหมดคืน เมืองนั้นซึ่งได้มีมีบรรดา
ศักดิ์เป็นกรรมการ

ข้อ ๔ ตำแหน่งผู้ว่าราชการเมือง
เป็นตำแหน่งข้าราชการรับพระราชทาน
สัญญาบัตร เป็นพระยา หรือ
พระ และการที่เลือกสรรผลิตเปลี่ยน
ผู้ว่าราชการเมืองนั้น แล้วแต่จะ
ทรงพระราชดำริที่เห็นสมควร

ข้อ ๕ ตำแหน่งกรรมการในทำ
เนียบนั้น ตำแหน่งปลัดยกกระบัตร

ແລ້ວໜ້າຍราชการເມືອງ ๓ ຕຳແໜ່ນນີ້
ເປັນຕຳແໜ່ນໜ້າຍການຮັບພະພາບທານ
ສັນຍານັ້ນຕ່າງ ເປັນພຣະຫຣ້ອຫລວງ ກາຣທໍ
ຈະເລືອກສຣ ພລດັບປ່ອງປິ່ນ ເປັນຫນ້າຫໍ່
ເສັນບົດໜ້າຄວາມຂຶ້ນການບັນຍົມທຸລະໆ
ຕຳແໜ່ນຈ້າເມືອງ ສັສົດ ແພ່ງ ຄຸກ
ມາຕວາ ແລະ ສາරະເລີຂ & ຕຳແໜ່ນນີ້
ເປັນຕຳແໜ່ນຮັບປະທວນຕາເສັນບົດໜ້າ
ຮັບພຣະນົມຮາຈໂອງກາຣ ຕົ້ນ ເປັນຫລວງ
ຫຣ້ອຫຸນ ແລກາຣເລືອກສຣ ພລດັບປ່ອງປິ່ນ
ນັ້ນ ເປັນຫນ້າຫໍ່ຫລວງເທົາລົມາລສໍາ
ເຮົ່ງກາຣມຜາກລ ຈະບອກເຂົ້າມາຍັງ
ເສັນບົດໜ້າ

ຕຳແໜ່ນການ ນອກທຳນີ້ຍັນ

ຂ້ອງ ๖ ກຽມກາຣ ນອກທຳນີ້ຍັນນີ້
ຈະເປັນຕຳແໜ່ນຮັບພະພາບທານສັນຍາ
ນັ້ນຕ່າງຫຣ້ອບປະທວນຕາເສັນບົດໜ້າ ແລ
ຈະເປັນພຣະຫຣ້ອຫລວງຫຣ້ອຫຸນສຕານ
ໄດ້ ອາໄສຮຍ້ຕາມສົມຄວງແກ່ຄູ່ພານຽມ
ແລກາຣທີ່ຈະເລືອກສຣ ພລດັບປ່ອງປິ່ນ ກຽມ
ກາຣພື້ເສຍນີ້ອນໂລມຕາມໜີ້ທີ່ເສມອ
ດົວຍຄຣມກາຮັບໃຫ້ຢູ່ຫຣ້ອກາຣໃນທຳ
ນີ້ຍັນ ດີ່ ບໍ່ອມເປັນອຍ່າງເຕື່ອງກັນ

คำแทนนั่งรองกรรมการ ข้อ ๑ ข้าราชการหัวเมืองรองแต่ชั้นกรรมการเมืองลงไป เรียกว่ารองกรรมการ เช่นคำแทนนั่งรองจ้าเมืองแล้วรองเพ่งเป็นต้น คำแทนนั่งเหล่านี้มีบรรดาศักดิ์เป็นขุนหรือหมื่น การที่จะเลือกสรรผลัดเปลี่ยน เป็นหน้าที่ผู้ว่าราชการเมือง จะนำเสนอด้วยข้อหลวงเทศากิบາດฯ มีหมายตั้งได้

ตามข้อบังคับนี้ จะเห็นได้ว่า กรรมการหรือรองกรรมการในทำเนียบนั้น เป็นเจ้าหน้าที่ด้วยคำแทนนั่งประจำทำการโดยได้รับเงินเดือน ส่วนกรรมการนอกทำเนียบหรือกรรมการพิเศษนั้นทำการโดยไม่ได้รับเงินเดือน (กรรมการพิเศษเท่านั้น จึงตรงกับ ความหมายในภาษาสันสกฤตของคำว่า “กรรมการ”) คำแทนนั่งต่างๆ ของกรรมการและรองกรรมการได้เปลี่ยนแปลงตลอดมา

ใน พ.ศ. ๒๔๖๖ ได้มีกฎระเบียบ การที่ ๙ ของกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการลاد helyดพักราชการของข้าราชการ มหาดไทยหัวเมือง ในหมายเหตุห้ายกูนนี้มีความว่า หมายเหตุ (๑) เจ้าน้ำที่กองมณฑล คือ ปลัดมณฑล อัยการ มณฑล ผู้บังคับ ทหาร ตำรวจ มณฑล สาธารณสุขมณฑล (๒) เจ้าน้ำที่กองจังหวัด คือ ปลัดจังหวัด อัยการจังหวัด ผู้บังคับกองร้อยหัวด ผู้ช่วยผู้บังคับการมณฑล ผู้กำกับ

การ สารวัดไหญ่ เสมียนตรามพหล
เดานุการ ผู้ช่วยหรือรองสารบารณ์สุข
มนตคล ผู้บังคับกองตำรวจน สารบารณ
สุจังหวัด นายอําเภอ

(๓) รองกรรมการ คือ มหาดเล็กรายงาน
เพื่อ จังหวัด อักษรเลข เสมียน
ตรังหวัด ปลัดอําเภอ นายร้อย
ตำรวจนายจากอง รองสารวัฒนาฯ
หรือผู้บังคับหมวดบังคับหมวด
(แต่ทั้งนี้หมายความถึง การเที่ยม
เคียงในเรื่องอำนาจการ ลาและรับสลา
ตามกฎหมายโดยเฉพาะเท่านั้น)

แต่เมื่อว่าความนิยมที่เรียก เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง
ขึ้นหัวด้วยมีคำแห่งร้องจากผู้ว่าราชการจังหวัดว่า “กรรม
การ” ได้เสื่อมไปก็ได้ คำว่า “กรรมการ” ยังคงใช้
เรียก “กรรมการพิเศษ” นอกจากนี้ยังเป็นบุคคล
จำพวกนี้ไม่มีคำแห่งประจำ ที่จะใช้เรียกได้โดยฉะเดขาด

๒. พนักงานอําเภอ

ตามพระราชบัญญัติถักยณปกกรอง ท้องที่ พ.ศ. ๒๔๖๗
มาตรา ๖๖ และ ๖๘ มีความว่า

มาตรา ๖๖ อําเภอ ๑ ให้มีพนักงาน ปกกรอง คณช ๑
เรียกว่า กรรมการอําเภอ ๑ แยกเป็นรายตัวแห่ง
คํานี้ คือ

(๑) นายอําเภอ หรือผู้บังคับหมวดพิเศษ เรียกว่า

ผู้ว่าราชการอำเภอ เป็นหัวนำการปกครองทั่วไปในอำเภอ
แล้วนตรงต่อผู้ว่าราชการเมือง มีอำนาจและคน。

(๒) ปลัดอำเภอเป็นผู้ช่วยและผู้แทนนายอำเภอ อัญ
ในบังคับนายอำเภอ อำเภอ มีจำนวนปลัดอำเภอมาก
น้อยตามสมควรแก่ราชการ

(๓) สมุห์นาญช์อำเภอ คือ ข้าราชการ มีสังกัดใน
กรมสรรพากรมีนาที่ เป็นผู้ช่วยนายอำเภอในการเก็บภาษี
อากรและปล่อยเชื้อเพลิงดินอยู่ในบังคับนายอำเภอ

มาตรา ๖๗ นายอำเภอ ปลัดอำเภอ สมุห์นาญช์
ซึ่งรวมเรียกกันว่ากรรมการอำเภอ แม้มีตำแหน่งต่างกัน
ย้อมมีนาที่แล้วความรับผิดชอบรวมกันในการที่จะให้การปัก^ก
ครองอำเภอนั้นเรียบร้อย และเมื่อตำแหน่งได้การมากเหลือ
มือ หรือว่าว่าง พนักงานกรมการอำเภอ แม้อยู่ในตำแหน่งอื่น
ต้องห่วยเหลือต้องทำแทนกัน จะถือว่าเป็น
พนักงานต่างกันนั้นไม่ได้

ตั้งคิวว่า “ กรรมการ ” จึงมีความหมายถึงพนักงานที่
มีตำแหน่งประจำและเป็นข้าราชการ พลเรือน มีสิทธิ์ตาม
พระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือนและพระราชบัญญัติ บำ^ก
เหน็จบำนาญ

(ตามข้อบังคับลักษณะปกครองหัวเมือง ชั้นครัว พ.ศ.
๒๔๖๕ มาตรา ๑๕ ให้ระบุตำแหน่งปลัด ตำแหน่งอำเภอโดย
ประسังค์จะให้มีชนเพื่อรับผิดชอบรักษาการในแผนกต่างๆ
ความสงบเรียบร้อยป่าบ้านป่าเมือง ใจผู้ร้าย (Police judiciaire)
แต่ยังมิได้ตั้งขึ้นจนทุกวันนี้)

บัญหาในเรื่องคำว่า “ กรรมการอำเภอ ” อาจมีได้
เนื่องแต่พระราชนักุณฑลแก่ไขเพิ่มเติมวิธีพิจารณาความ
อาชญา พ.ศ. ๒๔๗๒ ลงมาตรา ๕,๕ ให้ระบุถึง “ นาย
อำเภอ ” ว่าเป็นผู้มีอำนาจขออนุมายจัน หมายคืนบ้าน
เรือนและหมายเรียกพะยาน หาได้ระบุถึง “ กรรมการ
อำเภอ ” ไม่ จึงอาจทำให้เป็นบัญหาว่า อำนาจที่กล่าวว่านี้จะ
เป็นอำนาจส่วนบุคคลซึ่งพนักงานอันๆ รองลงไปจะทำ
แทนได้หรือไม่ ขอให้ดูพระราชบัญญัติลักษณะปกครอง
ท้องที่มาตรา ๘๐,๘๑ ดังนี้

มาตรา ๘๐ ผู้แทนมีอำนาจ นำที่แล้วความรับผิดชอบ
ของคำแนะนำที่แทนนั้นทุกอย่าง เว้นไว้แต่อำนาจอ่อนเป็น
ส่วนบุคคล หรือที่มีข้อห้ามไว้โดยเฉพาะมิให้ผู้แทนทำได้
มาตรา ๘๑ นำที่กรรมการอำเภอที่กล่าวไว้ในพระราชบัญญัตินี้
ก็ได้ในท้องที่ ถ้ามิได้ระบุว่าเป็นนำที่เฉพาะ
นายอำเภอ หรือเฉพาะคำแนะนำใดในกรรมการอำเภอใช้ชี้
ให้พึงเข้าใจว่าเป็นนำที่และรับผิดชอบรวมกัน นายอำเภอ
เป็นหัวหน้าจะทำการนั้นเอง หรือจะมอบหมายให้กระ
ทำการอำเภอคนใดทำโดยอนุมัติของนายอำเภอ ก็ได้ แต่นาย
อำเภอจะหลีกความรับผิดชอบในการทั้งปวง เพระเหตุ
ท้องที่ได้ให้ผู้อันทำแทนนั้นไม่ได้

ถ้าหากจะเปลี่ยนไปลัดอ้ำເກອອກ หมายจัน แทน ไม่ได้
แล้ว การงานอำเภอจะดำเนินไปไม่สุดก